valtiolla.fi

Vertaissparrausta pareittain ja ryhmissä

Työkalu valmentavan otteen ja yhteisen oppimisen syventämiseksi työn ja työyhteisön arjessa

Miten hyödynnän vertaissparraus-työkalua?

Tutustu tähän materiaaliin, kun kaipaat uusia näkökulmia oman työsi tai osaamisesi kehittämiseen, tai kun olet suunnittelemassa valmennusta, koulutusta tai muuta osaamisen kehittämisen prosessia työyhteisössäsi. Materiaali tarjoaa vastauksia kysymyksiin, **mistä vertaissparrauksessa on kyse, mihin sitä voi hyödyntää ja mitä siinä on hyvä huomioida**.

Materiaalissa on vinkkejä vertaissparrauksen käynnistämiseen pareittain joko oma-aloitteisesti kenen tahansa itse toteuttamana tai koordinoidusti työyhteisön yhteisenä käytäntönä. Tämä työkalu ja ohje on tehty oikeusministeriön hallinnonalan kokeilun ja kokemusten perusteella ja julkaistu valmentavan ja oppivan työkulttuurin VALOA-sivuilla: valtiolla.fi/valoa.

Sparrausryhmät toimivat sparrausparien keskustelun laajentajina. Ne voivat syventää yhteistä oppimista ja tiedon jakamista esimerkiksi tilanteissa, joissa tunnistetaan laajempi ilmiö tai kysymys, jota halutaan pohtia työyhteisössä koordinoidusti ja laajemmin.

Sisältö

- Vertaissparrauksen määrittelyä
- Vertaissparraus käytännössä
- Kysymykset sparraus-keskustelujen tukena
- Vertaissparrauksen aluksi sovittavia asioita
- Sparrausryhmät vertaisparien keskustelun laajentajina

Vertaissparrauksen määrittelyä

Mitä on vertaissparraus?

- Epämuodollista **kokemusten ja näkemysten jakamista** ajankohtaisiin teemoihin, konkreettisisiin työtehtäviin tai niissä ratkaistaviin kysymyksiin liittyen.
- **Työssä kehittymisen tukemista**, yhdessä oppimista, tiedon soveltamista ja osaamisen jalostamista tasavertaisesti kollegoiden kesken.
- Keskinäisen neuvomisen sijaan ensisijaisesti **yhdessä ajattelemista**, kysymysten kysymistä ja vastausten etsimistä.
- **Toteutetaan itseohjautuvasti** tapaamisissa, joiden kestosta, toistuvuudesta ja tavoitteista sovitaan yhdessä.
- Vertaissparrauksen **kesto voi vaihdella** muutamasta yksittäisestä tapaamisesta läpi työuran kestävään sparrauskumppanuuteen.

Sai tuulettaa omia ajatuksiaan ja sai toiselta uusia näkemyksiä ja etenkin ideoita vaikeidenkin tilanteiden selvittämiseen.

Oikeusministeriön hallinnonalan työyhteisövalmentajakoulutuksen osallistuja vertaissparrauksesta.

Suosittelen vertaissparrausta ihan kaikille :)

Oikeusministeriön hallinnonalan työyhteisövalmentajakoulutuksen osallistuja vertaissparrauksesta

Miten vertaissparraus eroaa vertaismentoroinnista?

Vertaissparraus

- On epämuodollista, vastavuoroista ja yhdessä sovittuihin käytäntöihin perustuvaa tukea työhön liittyvissä kysymyksissä
- On ensisijaisesti käytännönläheisten, arjen työhön liittyvien kysymysten ja ongelmien käsittelyä ja ratkomista
- Sopii myös molemmille uuden tiedon soveltamisen tueksi
- Sopii tilanteisiin, joissa laajempi kehittymistavoite tai teema puuttuu
- Voi auttaa tehostamaan työn tekemistä ja oppimista
- Kannustaa luomaan verkostosuhteita oman työyhteisön ulkopuolisiin henkilöihin, sparrauspareja voi olla useampi kerrallaan

Vertaismentorointi

- On usein keskitetysti koordinoitu, ohjattu ja tuettu prosessi, jolla on selkeä alku ja loppu
- On keino edistää yhteistä, tasavertaista oppimista, kehittymistä ja kasvamista yleensä yksittäisiä arjen kysymyksiä ylemmällä tasolla
- Soveltuu erityisesti tilanteisiin, joissa molemmilla on käsiteltävästä teemasta jotain aiempaa kokemusta tai osaamista
- On tavoitteellinen osaamisen kehittämisen työkalu, joka edistää myös tietoista opitun ja oppimisen reflektointia ja oppimaan oppimista
- Tukee verkostoitumista ja voi jatkua myös omaehtoisena mentorointisuhteena
- On osallistujan näkökulmasta yleensä rajattu yhteen prosessiin kerrallaan

Vertaissparraus käytännössä

Oma-aloitteisesti omaan tarpeeseen

- **Kuka tahansa** uusista, työhön liittyvistä näkökulmista ja pohdintojen jakamisesta kiinnostunut **voi etsiä itselleen sparrausparin** ja ehdottaa vertaissparrausta molempien työn ja yhteisen oppimisen tueksi.
- Hyvällä sparrausparilla on keskenään jokin tunnistettava, työhön liittyvä **yhdistävä tekijä**, mutta myös erilaista ja toisiaan täydentävää näkökulmaa, kokemusta tai osaamista.
- Etsi sparrauspari sen mukaan, **mikä juuri nyt tukee omia, työhön tai osaamiseen liittyviä tarpeita**.
- Ensisijaisesti sparrausparia kannattaa etsiä oman lähityöyhteisön ulkopuolelta. Sparrausparia voi etsiä verkostojen kautta, oman organisaation tai somen keskustelukanavissa tai esimerkiksi koulutuksista ja tapahtumista.
- Kannattaa myös tarttua tilaisuuteen silloin, kun kohtaa henkilön, jonka kanssa juttu luistaa ja ammatilliset intressit kohtaavat! **Tee aloite sparrauksen aloittamisesta** vaikkapa tähän ohjeeseen viittaamalla.
- Vertaissparrauksen aloittamisesta kannattaa aina sopia ennalta myös oman esihenkilön kanssa, jotta voit käyttää sparraukseen työaikaa.
- Vertaissparrauksen aluksi on hyvä sopia yhteisistä käytännöistä keskustellen tai kirjaamalla. Lue lisää sivuilla 12–14.

Koordinoidusti yhteiseksi käytännöksi

- Työyhteisössä **vertaissparrausta voidaan hyödyntää** myös yhteisenä käytäntönä ja keskitetysti koordinoiden esimerkiksi henkilöstöpalvelujen tuella.
- Vertaissparraus **soveltuu hyvin esimerkiksi koulutuksen jatkoksi** syventämään oppimista ja tukemaan uuden tiedon soveltamista tai **osaksi muutosprosessia** ja yhteisen toiminnan kehittämistä.
- Isossa ryhmässä sparrausparit kannattaa muodostaa keskitetysti tai fasilitoiden.
- Vertaissparrauksen **käytännöistä ja pelisäännöistä** on hyvä sopia **yhdessä** ryhmän kanssa.
- Työyhteisössä vertaissparrausta on mahdollista laajentaa edelleen **sparrausryhmiin**, kun halutaan edistää yhteistä tiedon jakamista, oppimista ja ajattelua.

Sparrausryhmiä ja niiden muodostamista kuvataan materiaalin lopussa.

Kysymykset sparrauskeskustelujen tukena

Valmentava ote edistää yhteistä oppimista

Vaikka vertaissparraus on luonteeltaan vapaamuotoista kokemusten ja näkemysten jakamista, kannattaa siinäkin hyödyntää valmentavaa keskusteluotetta ja avoimia kysymysmuotoja. Niiden avulla voitte vahvistaa yhteistä pohdintaa, oivaltamista ja oppimista valmiiden ratkaisujen ja neuvomisen sijaan.

Avoimet kysymykset

- Alkavat yleensä kysymyssanoilla, kuten **mitä**, **mikä**, **kuka**, **missä**, **milloin** ja **miten**.
- Aktivoivat vastaamaan ja ajattelemaan laajemmin kuin suljetut kysymykset, jotka rajaavat vastausmahdollisuuksia vaihtoehtoihin *kyllä* tai *ei*.
- Kuljettavat keskustelua eteenpäin yhteistä ajattelua rakentamalla ja syventämällä.
- Osoittavat tasavertaisuutta tarjoamalla puheenvuoroa toiselle ja jakamalla asiantuntijuutta ja vastuuta.
- Eivät sisällä oikeaa tai väärää vastausta, mahdollistavat useita näkökulmia.
- Voivat johtaa uusiin oivalluksiin ja oppimiseen!

Reflektio- ja sparrauskysymykset

Reflektiokysymykset tukevat pysähtymistä ja ymmärryksen syventämistä ja suuntautuvat menneeseen. Ne soveltuvat avoimeen keskusteluun, kun sparrauksella ei ole sovittua aihetta esimerkiksi säännöllisesti toistuvissa tapaamisissa. Sparraavat kysymykset suuntautuvat tulevaisuuteen, avaavat ajattelua ja vievät eteenpäin. Ne sopivat keskusteluun, jossa aiheena on spesifimpi kysymys tai näkökulma. Molempia kysymysryhmiä voit hyödyntää myös itseksesi pohtien.

Reflektiokysymykset

1. Mikä yllätti tällä viikolla?
2. Mihin olisit voinut käyttää enemmän aikaa? Entä vähemmän?
3. Mitä jätit tekemättä ja mistä syystä?
4. Millaista palautetta sait itse ja annoit muille tällä viikolla?
5. Mitä sellaista opit tällä viikolla joka auttaa sinua ensi viikon työssä?

Sparraavat kysymykset

1. Mikä teema mietityttää juuri nyt?
2. Mikä taustalla vaikuttava asia tähän liittyy?
3. Oletko pohtinut tätä ääneen aiemmin? Miten se on sujunut?
4. Jos saisit yksin päättää, miten asia hoituisi?
5. Mille joutuisit sanomaan ei jotta tämä toteutuisi?

Vertaissparrauksen aluksi sovittavia asioita

Yhteiset pelisäännöt, käytännöt ja tavoitteet

Vaikka vertaissparraus on perustaltaan epämuodollista, joustavaa ja itseohjautuvuuteen perustuvaa**, kannattaa sen aluksi sopia ainakin muutamista yhteisistä käytännöistä ja periaatteista keskinäisen jakamisen ja oppimisen tueksi.** Voitte myös laatia kevyen sparraussopimuksen kirjaamalla sovitut asiat seuraavan sivun pohjaan.

Olennaista on **yhteinen ymmärrys** siitä, mistä vertaissparrauksessa on kyse ja yhdessä sovittu tapa tuoda omia kysymyksiä, suunnitelmia tai ideoita yhteiseen keskusteluun.

- Käykää tämä materiaali läpi yhdessä keskustellen. Kirjatkaa muistiin mieleen nousevat kysymykset, oivallukset ja näkökulmat ja keskustelkaa siitä, mitä pidätte tärkeänä.
- Sopikaa, tapaatteko vaikkapa toistaiseksi ja aina tarpeen mukaan vai säännöllisesti tietyn ajanjakson ajan (esim. joka toinen viikko tai kerran kuukaudessa). Hyvä käytäntö on sopia myös yhteisestä tarkistushetkestä esim. puolen vuoden tai vuoden päähän, jolloin viimeistään palaatte yhteisiin käytäntöihin ja muutatte niitä tarvittaessa. Keskustelkaa myös toiveistanne tapaamispaikan ja –ajan suhteen.
- Keskustelkaa myös siitä, haluatteko sopia jostakin teemasta tai aihepiiristä vai onko aihe vapaa tai ajankohtaisiin kysymyksiin tai haasteisiin pohjautuva. Myös näiden yhdistelmä voi olla toimiva.
- Erityisen tärkeää on sopia yhteisistä periaatteista, kuten keskustelujen luottamuksellisuudesta, kirjaamistavoista ja siitä, mitä tapaamisten sisällöstä voitte kertoa tai jakaa muille
(onko lupa jakaa esimerkiksi kokemuksia, oivalluksia tai konkreettista tietoa vinkkinä muille).

Sparraussopimus

Materiaalista heräävät **omat, ratkaistavat kysymyksemme ja oivalluksemme?**

Millaisiin periaatteisiin sitoudumme?

Mistä keskustelemme sparraustapaamisissa?
Millaisista asioista keskustelemme ja mistä emme?

Missä, miten ja kuinka usein tapaamme?

Kuinka pitkään jatkamme vertaissparrausta? Miten ja milloin arvioimme sparraustapaamisten antia ja mahdollisia muutostarpeita?

Mistä muusta haluamme sopia?

valtiolla.fi

Sparrausryhmät vertaisparien keskustelun laajentajina

VALOA

Mitä ja miten käytännössä?

Sparrausryhmien tehtävä on **laajentaa** ja **tuoda uusia näkökulmia** sparrausparien keskusteluihin. Ryhmissä voidaan käsitellä samoja teemoja kuin sparrauspareissa.

Sparrausryhmä koostuu **kahdesta tai enimmillään kolmesta sparrausparista**:

- 4-6 henkilön kokoinen ryhmä on ihmiselle luontainen ja lisää psykologista turvallisuutta.
- Pieni ryhmä mahdollistaa syvemmän luottamuksen, avoimemman kommunikaation ja jokaisen jäsenen kokemuksen tulemisesta kuulluksi.

Sparrausryhmien muodostaminen sopii **tilanteisiin, joissa vertaissparraus on koordinoitua** (katso sivu 8). Sparrausryhmät voivat kokoontua esimerkiksi vain vertaissparrauksen aluksi ja lopuksi, tai säännöllisesti sen mukaan miten sparrauspareilla on aikaa.

Ryhmien kokoontumiseen ja toimintaan pätevät samat säännöt kuin sparrausparienkin keskusteluihin: tuetaan yhdessä oppimista ja oivallusten syntymistä valmentavalla otteella ja keskustelua eteenpäin kuljettavilla avaavilla kysymyksillä, kuullaan kaikkien näkemyksiä ja keskustellaan eri näkökulmista toisia kunnioittavalla tavalla.

Jos sparrausryhmässä on useampi pari, on hyvä sopia etukäteen keskustelun aihe, jotta yhteinen aika voidaan käyttää tehokkaasti ja kaikki pääsevät ääneen.

Kokeilitko vertaissparrausta?

Kerro kokemuksestasi
VALOA-sivuston lomakkeella:
https://www.valtiolla.fi/tyokalut/valoa/kerro-kokemuksesta/